

Nr 84.

Av herr **Lamm m. fl.**, om anslag till Svenska slöjdföreningen för fortsättning och utvidgning av föreningens verksamhet.

Det måste anses som ett stort såväl kulturellt som socialt och ekonomiskt missförhållande, illa stämmande till vår tids demokratiska tendenser, att endast ett litet fåtal kan komma i åtnjutande av vackra och gedigna nyttoföremål, medan den stora massan av samhället måste hålla till godo med de vanligen både till form och kvalitet underhaltiga bruksföremål, som tillverkas för massförsäljning, och vilka endast kunna existera i marknaden genom sin prisbillighet. Den flygtigaste blick i t. ex. ett möbel- eller bosättningsmagasin övertygar om riktigheten av detta påstående. Varornas dåliga form utövar icke blott en skadlig kulturell och social verkan genom att förstöra det naturliga sinnet för det vackra och skapa fula miljöer med därav följande allmänna otrevnad, utan dessutom uppstår en allmän ekonomisk skada genom det varuslöseri och det minskade penningvärde, som indirekt blir en följd av varornas dåliga kvalitet. Ett fabriksgjort bruksföremål, särskilt i de mest spridda billigare kvaliteterna, tål endast en bråkdel av den slitning, de gamla hantverksprodukterna tålde; för att nu inte tala om att människor snart tröttna på en ful, grann och oändamålsenlig form och att på så sätt nyttjetiden för varan minskas.

För att råda bot på dessa missförhållanden borde ett samarbete mellan konsten, hantverket och industrien komma till stånd, så att hantverkarnas formkänsla höjes och konstnärer begagnas i industriens tjänst för att sätta god form icke blott på lyxföremål utan även på bruksföremålen i gemen. Genom att därjämte giva dessa sålunda behandlade föremål god kvalitet och medelst en förening av enkel ändamålsenlighet och god form även åstadkomma prisbillighet, skulle en motvikt mot tillverkningen av prisbilligt skräp kunna frambringas.

Häri har man fått hjälp av det nuvarande tidsläget. Under de nu rådande förhållandena torde i all synnerhet en sådan reform vara av be-

tydelse. Genom den knappa tillgången till råvaror och de ökade framställningskostnaderna har nämligen framställandet av gedigna, enkla och vackra bruksföremål blivit icke blott ett estetiskt intresse, utan även en ekonomisk angelägenhet av största betydelse. Det kan under dessa förhållanden knappast längre bli möjligt, att så som ofta hittills varit fallet inom industrien, väsentligast sådana föremål framställas, vilka genom sin mindre goda kvalitet äro dömda till kort livslängd och i alla händelser genom sin underhaltiga formgivning icke i längden kunna tillfredsställa en sund smakriktning. Det är därför nödvändigt att höja de enkla och prisbilliga bruksföremålen kvalitet och form, vilket torde bli ekonomiskt möjligt genom att inom konsthantverk och konstindustri liksom inom många andra områden söka åstadkomma en viss socialisering och standardisering.

Det måste anses vara en misshushållning med konstnärlig kraft att som nu i av staten understödda läroanstalter uppfostra en mängd konstindustriidkare, vilkas arbetskraft dock i mycket ringa grad kommer samhället till godo. Samhället bör, genom användande av denna arbetskraft i näringarna, göra den mera nyttig, än den nu är, och sålunda sörja för, att det för uppfostran av dessa konstnärer använda kapitalet blir räntabelt.

Kraftiga och målmedvetna strävanden i denna riktning göra sig f. n. gällande i utlandet. Där finnas många sammanslutningar, vilka dels som Deutscher Werkbund verkat länge och djupgående, dels äro av yngre datum såsom i England, Frankrike, Schweiz och Österrike. I Tyskland, England och Nord Amerikas Förenta Stater har staten själv genom egna organ börjat arbeta för idéerna.

I vårt land har en redan sedan länge existerande förening, Svenska slöjdföreningen, genom sin verksamhet under de senare åren gjort sig till målsman för ovan berörda strävanden.

Då denna förening år 1845 bildades, var dess mål höjandet av hantverket och den mindre industrien, men då produktionen med tiden alltmer gick i storindustriens tecken, kom föreningen så småningom att mera utslutande ägna sig åt konsthantverket. Genom de nya förhållanden, som av ovannämnda anledningar uppstått, har föreningen emellertid nu åter ansett det som sin skyldighet att på nytt ägna sitt huvudsakliga intresse åt näringarna. I denna sin verksamhet hoppas föreningen dels nå större social räckvidd än förut, dels på ett mera tidsenligt sätt företräda konstintressena, sådana nutiden börjar fatta dem. Den vill visa, att konst icke nödvändigt behöver vara förenad med lyx utan lika gott kan leva i de bistra tider, vi nu gå emot. De skönhetsvärden, som äro

nödvändiga för varje högre samhällsliv, torde enligt föreningens uppfattning kunna räddas endast genom samarbete mellan konst och näringsgarna till båtnad för båda parter.

För att kunna anpassa sig efter de ändrade förhållandena omorganiserades föreningen år 1915.

Över föreningens verksamhet såväl före som efter denna omorganisation finnes utarbetad en särskild kortfattad redogörelse, vilken jämte övriga trycksaker kan av motionärerna ställas till vederbörande utskotts förfogande. Av denna framgår, att föreningen högst väsentligt ökat sitt arbete, i det att det förut speciellt på konstindustri förlagda intresset nu utvidgats att omfatta jämväl samarbete med hantverket och industrien. Föreningen har även skaffat sig ett nytt organ, vilket har att praktiskt arbeta för detta ändamål, nämligen Svenska slöjdföreningens förmedlingsbyrå. Som ett första utslag av dess arbete för trevnadens och skönhetens demokratisering anordnade föreningen en utställning av heminredningar i smålägenheter, vilken så vitt bekant mottogs med synnerligen stor sympati av allmänheten i de städer, Stockholm, Göteborg och Malmö, där den visades. Föreningen har börjat propagandarbete på industri-, hantverks- och handelsmöten genom anordnande av föredrag, utställningar och utgivande av propagandaskrifter. Vidare har den anordnat ett flertal tävlingar om nya typer å enkla möbler och bruksföremål. Den utdelar mönsterblad till hantverkare, vårdar och ger avgiftsfritt tillträde till den betydande s. k. Martinska bildsamlingen, en samling avbildningar av alla grenar av mänsklig formskapande verksamhet, som är nyttig och uppslagsgivande lika mycket för praktiska yrkesarbetare som för vetenskapliga forskare. Denna samling har hittills underhållits på bekostnad av donationsmedel, men då dessa nu äro förbrukade, torde föreningen, åtminstone tills andra medel hunnit anskaffas, vara nödsakad att själv bestrida omkostnaderna för samlingens underhåll.

Föreningens tidskrift, som utkommer i synnerligen vårdad utstyrelse och innehåller artiklar inom föreningens verksamhetsområde, tillhandahålles gratis föreningens medlemmar.

Föreningen utdelar ur till den donerade fonder reseunderstöd och stipendier till studerande konsthantverkare och arbetare. Slutligen må nämnas, att ett brett anlagt idéprogram har utarbetats, som avser ytterligare betydande utveckling av verksamheten, bestående i ett initiativtagande samarbete med samtliga de statens och kommunernas organ, som teoretiskt eller praktiskt beröras av föreningens verksamhet, ett konsekvent samarbete med handel, hantverk och industri samt påverkande av undervisningsväsendet, särskilt vad gäller yrkesundervisningen.

Detta väsentligt ökade arbete kan emellertid ej bäras av föreningens för mycket begränsade förhållanden avsedda ekonomiska tillgångar. Det har hittills också varit synnerligen betungande för föreningens tjänstemän, vilkas befattningar från början voro avsedda att vara bisysslor, och vilkas avlöningar fastställts i förhållande härtill. Det har endast kunnat utföras genom att till stor del läggas på personer, som arbetat utan ekonomisk ersättning. Likväl står föreningen nu endast vid början av sitt nya arbete, som när det mer allmänt skall i praktiken genomföras, kommer att kräva betydligt ökade arbetskrafter.

För att föreningen skall på ett tillfredsställande sätt lösa de uppgifter, den sålunda ställt sig, och systematiskt fortsätta det propagandaoch upplysningsarbete den genom samarbetet med hantverks- och industrimöten samt vid Svenska mässan i Göteborg påbörjat, har dess styrelse därför funnit en omorganisation av dess verkställande organ nödig. Styrelsen har sålunda föreslagit inrättandet av nya befattningar, i främsta rummet en intendentsbefattning, vilkens innehavare skulle ägna hela sin arbetskraft åt föreningen. På grund härav måste lönestaten väsentligt ökas. Detta är emellertid ej möjligt med föreningens nuvarande ekonomiska tillgångar, utan en ökning av desamma erfordras.

För att undersöka behovet i detta avseende har Svenska slöjdföreningens styrelse låtit uppgöra ett förslag till budget med tanke på den nämnda omorganisationen, av vilket framgår, att utgifterna skulle överstiga inkomsterna med 21,000 kronor (se bilaga).

För att kunna genomföra sitt arbete är således föreningen beroende av allmänt understöd.

Under åberopande av vad som ovan anförts, och då Svenska slöjdföreningens verksamhet såsom den sålunda bedrives synes oss synnerligen befogad och har en given allmännyttig karaktär, få vi föreslå,

att riksdagen för år 1921 måtte bevilja ett anslag av 20,000 (tjugutusen) kronor åt Svenska slöjdföreningen för möjliggörande av en fortsättning och ytterligare utvidgning av dess verksamhet.

Stockholm den 22 januari 1920.

Herm. Lamm.

Herman Fleming.

Oscar Olsson.

Bilaga.

Förslag till budget för svenska slöjdföreningen för år 1920, jämfört med år 1919.

Inkomster:

	1919.	1920.
Kassabehållning	500: —	350: —
Ledamöters årsavgifter	12,000: —	11,000: —
Statsanslag	4,000: —	4,000: —
Hysesmedel	800: —	500: —
Räntor	11,600: —	12,000: —
Försäljning av tidskrifter	500: —	100: —
Annonser och extra inkomster	5,000: —	—: —
Pensionsbelopp från Allmänna fonden	500: —	500: —
Martinska bildsamlingen	3,000: —	—: —
Lotteriet $\frac{30}{4}$ 1920— $\frac{31}{12}$ 1920 $5\frac{1}{2}\%$ å 100,000: — = 3,666: 66		
» $\frac{30}{10}$ » » » » » » » » = 916: 66		4,583: 32
Kapitalkonto	12,225: —	21,000: —
	<u>Kronor 50,125: —</u>	<u>54,033: 32</u>

Utgifter:

	1919.	1920.
Förvaltningen:		
Intendenten	—: —	10,000: —
Sekreteraren	3,000: —	—: —
Kassaförvaltaren	1,500: —	1,500: —
Renskriverskan	1,875: —	1,875: —
Vaktmästaren	750: —	1,250: —
	<u>7,125: —</u>	<u>14,625: —</u>
Lokalen:		
Hyror	4,000: —	4,000: —
Värme	2,000: —	2,000: —
Underhåll	250: —	1,250: —
Flyttning	1,000: —	—: —
	<u>7,250: —</u>	<u>7,250: —</u>
Uppbörd:		
Provision å ledamotsavgifter	350: —	350: —
» » annonser	1,250: —	—: —
	<u>1,600: —</u>	<u>—: —</u>
Annonser för föreningen och fonderna	1,250: —	625: —
	<u>1,250: —</u>	<u>625: —</u>
Tidskriften:		
Tidskriften	19,600: —	9,000: —
Redaktörens arvode	2,400: —	2,400: —
	<u>22,000: —</u>	<u>11,400: —</u>

	1919.	1920.
Pensioner: Fru H. av Sandeberg	400: —	500: —
Föredrag	400: —	800: —
Arbetsutskottet	100: —	1,000: —
Skatter	2,000: —	2,000: —
Förmedlingsbyrån	3,000: —	3,000: —
Martinska bildsamlingen	3,000: —	8,000: —
Diverse.....	2,000: —	4,483: 32
	<hr/>	<hr/>
	Kronor 50,125: —	54,033: 32